



Hogyan mulattak Pesten ötven évvel ezelőtt. Művészbál 1864-ben a pesti Vigadóban. Egykoru rajz

## Pesti farsang

— Az ötvenéves művészbál —

Az októberi diploma már megvolt, a februári pátens is megtörtént, sőt egy, kettő, ha nem három esztendő is eltelt utánuk, mikor Pest városának a művészei, anno 1864., úgy vélekedtek, hogy a hazáért a „vigardá“-ban a sok bűnt után talán némileg vigadni is lehetne. A művész urakban megvolt a kedv, a kedély s minden egyéb hozzá, ami szükséges egy mulatságnak a sikeréhez és hogy ne legyen vitás a vállalkozás anyagi része sem, minden teljhatalmat átruháztak a Telepi Károly, továbbá a Lendvai és Szerdahelyi József kezeibe. E nevek idézésére is tisztában lehet mindenki, hogy itt nem mai dolgokról van szó. De mennyire nem! Hol van a híres Lendvai és Szerdahelyi, a régi Nemzetinek ez a két kedvelt bonvivantja. Hát Telepi, akit mi már csak mint bácsit ismertünk? Testi mivoltuk bizony eltűnt már elég régen a forgandó világ pályájáról, de, ami szellemi részükhöz tartozott, az visszajár és dokumentumokat szolgáltat róluk annyiszor, ahány dokumentum éppen van róluk.

A véletlen hozta magával, hogy éppen az ő szellemüket idézzük; de a véletlen volt az is, mely hozzávetetett a régi pesti farsang két érdekes és kedves relikviájához, az 1864-iki művészbál rajzaihoz. Ám a kép magában még nem okozott problémát, de annál többet az a kíváncsiság, ami elővett bennünket ezeknek az idejére, szereplőire és okaira vonatko-

zóan. Mi az értelem bennük, mit ábrázolnak, mire valók s végül még az is, hogy ki volt a rajzolójuk. Amíg e rejtvényeket megoldottuk, azzal a munkával és nyomozási szívóssággal, akár történelmi értekezéseket rendezhettünk volna. De az eredmény így is kielégített. Történet az is, ami e régi, kedves és mulatságos képekről hozzánk szól. Az ötven év előtt ifjú bohém generációnak, az egykori magyar festő- és szobrászművészeknek egy vidám jelmezestélyéről szóló relikvia, mely annak idején majdnem országos szenzációt keltett nagy hírével. A Magyar Képzőművészeti Társulat 1864 február elején ugyanis jelmezes táncestélyt rendezett a „Vigardá“-ban. A „művészet farsangja“ címen rendezték a mulatságot, melynek látványos része Telepi Károly műtervezete alapján és a Kakas Márton (Jókai) rigmusai szerint készült el. Rá kell csak nézni az itt közölt képre, hogy mindjárt elég értékesnek és ötletesnek találjuk ezt a farsangi vállalkozást.

Az abszolutizmus alatt elég sok baja volt az irodalomnak és művészetnek a hatóságokkal. Olykor azonban pauzát tartottak az izgalmakban s bizonyára egyik ilyen érdekes alkalomnak kedves megnyilatkozása az a kép is, melyet itt bemutatunk. Karnevál herceg uralkodását és trónralépését ábrázolja a rajz, melynek eredetijét népszerűvé tette hajdanában az a barátságos közlése, mellyel a publikumot üdvözölte.

Ám bibortrónját alig foglalta el Karnevál, beköszöntött hozzá „Kritikus uram“ (Szerdahelyi), aki a szabadjegyeken ki-

vül mindent ócsárol. Karnevállal szemközt foglalt helyet a „Korszellem“, fején méhkas, röpködő méhektől környezve, mellén a gőzerő, hátán a földművelés jelvényei. Ám mellette ott haladnak a tudomány és Merkur, vagyis a művészet és az üzlet. A harmadik kép a magyar „Képzőművész“ egyik oldalán a Nemtől vezetve, másikon a Reményre támaszkodva. Bánatos arkifejezése jól illik a töviskoszorúhoz fején. „Korszellem“ azonban keblére öleli a művészt s buzdító szavakat intéz hozzája:

... jer, mutasd elénk,

Mi alkotással gazdagítod a kort?

S ha éltet érdemelsz — örökre élsz!

S nyomban munkához fog. Gnomok folyondárral beütött sziklát vontatnak be, utánuk jönnek a szobrászat jelvényei: Kalapács, Véső, Cirkalum, Trapulin stb. és a művész a darab sziklából Pannónia gyönyörű szobrát állítja elő. A mű tehát sikerült és az érdemelt jutalom el nem marad. Korszellem leveleszi fejeéről a töviskoszorút s babért fon helyébe, Karnevál kezét szorít vele, Kritikus dicséri, Pénztár kitarja kebleit előtte, abban pedig nincs más, mint Hír, Dicsőség s váltók, melyek azonban az utókor által fizetendők.

Ez a csoportozat van megörökítve a Telepi által rajzolt képen. A kép azt a körmenetet ábrázolja, mely a Vigadóban fölvonult az 1865-iki művészbál alkalmából. Karnevál herceg a négy dámával és egyéb kísérettel, mint Farsangi fánk, Pezsgős palack, Művészet és képviselői Merkur, Nemtő, Kritikus és Korszellem, Gnomok kocsin hordva a szikladarabokat,

melyből Pannónia készül, a Pénztár, Festékek, Caryatidák, Szobrok, Minerva temploma stb. Új dolog és újszerű mulatság volt ez abban az időben, de a magyar közönség nem is mutatott részvétlenséget iránta. Háromezernél többen látogatták akkoriban a művészek híres bálját, mely külföldi mintára és külföldi recipe után készült ugyan, de megszerezte a művészbál számára a legnagyobb népszerűségét. Kár, hogy később elfanyarodott a művészi élet és a Képzőművészeti Társulat által rendezett jelmezestélyek utóbb egészen elmaradtak.

Zuboly